

МУЗИЧНИЙ ТЕАТР ДЛЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ФАКТОР КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ

У статті акцентується на створенні умов для адаптації та соціалізації дітей і підлітків із обмеженими можливостями. Визначається роль музикотерапії в сучасних умовах інклюзивної освіти та виховання. Загострюється увага на оздоровчій функції музики як ефективного методу корекції. Пропонуються інновації вирішення зазначених проблем на прикладі організації музичного театру в реабілітаційному центрі «Промінь». Наголошено на необхідності індивідуального підходу до корекційної взаємодії з дітьми та підлітками із обмеженими можливостями.

Ключові слова: музична терапія, корекційна робота, музичний театр, соціалізація, адаптація.

Постановка проблеми. Нині набула значної актуальності проблема корекційної роботи з дітьми та підлітками із обмеженими можливостями, оскільки за останнє півсторіччя в світі значно зросла їх кількість. Складність процесу адаптації та соціалізації людей з обмеженими можливостями в сучасне суспільство обумовлюють доцільність використання в практиці спеціальних та інклюзивних навчальних закладів музикотерапії як важливого психофізичного фактору, спрямованого на реалізацію інтелектуального та творчого потенціалу в доступних для них сферах.

Аналіз досліджень і публікацій. Давньогрецькі філософи, лікарі, музиканти теоретично обґрунтовували і широко використовували на практиці увесь арсенал музичного мистецтва. Видатний лікар Авіценна використовував музикотерапію при лікуванні нервових і психічних захворювань. Піфагор застосовував музику у лікувальних цілях. Він опрацював математичні поняття для пояснення гармонії, що існують в музиці, у космосі та в душі людини. Тому психічні захворювання було визначено як результат гармонічного чи музичного порушення в останній, а музика – наділена здатністю відновлювати втрачену гармонію. Платон вірив у божественне походження музики. Аристотель вважав, що музика створює різні стани душі, а також знімає важкі психічні переживання. У середньовіччі ця проблема вивчалась у руслі теорії афектів, що встановлювала зв'язок між емоційно-почуттєвими станами людини і способами їх відображення у музиці [1, 3]

Зазначимо, що музичне мистецтво східних слов'ян доби Київської Русі теж досягало високого рівня. Русичі чудово знали про зцілювальні властивості церковного дзвону. Вважалося, що звуки дзвонів захищають від енергетичної сили блискавки. Музика завжди залишалась обов'язковим елементом навчання.

Взагалі, погляди представників давніх цивілізацій на музику та її унікальні властивості були сформульовані вченими, філософами у тогочасних літературних і релігійних трактатах (найдавніший збережений запис про лікувальні властивості музики налічує 3 тис. років) [3].

Музикотерапію застосовують у багатьох країнах у лікувальних та оздоровчих цілях. Так, у Німеччині, Японії музикотерапія широко використовується для нормалізації фізичного і психічного стану на виробництві, в школі, закладах вищої освіти засовується при лікуванні ДЦП. У японському центрі Yamacha програма розвитку комунікативних можливостей за допомогою музичної терапії розрахована на людей молодшого віку, що постраждали від психічного тиску. Терапевтична мета цих занять – соціалізація, терпимість по відношенню до іншого, зокрема приділяється увага дітям з аутизмом. В Індії музикотерапія зарекомендована як профілактична медицина [1].

Перші спроби наукового осмислення механізму впливу музики на організм людини відносяться до XVII ст., а експериментальні дослідження у XIX ст. На початку XX ст. на науковій основі було розкрито профілактичні, лікувальні й оздоровчі властивості музичного мистецтва. Дослідники намагалися підвести фізіологічний базис під емпіричні факти. Ернста Курта вважають основоположником музично-психологічного підходу до аналізу музичних явищ, котрий стверджував, що музичний звук – явище не стільки фізичного порядку, як його трактували прихильники тон-психології

(Герман Людвіг Гельмгольць та ін.), скільки психічного порядку, адже музика може «звучати» і «всередині» людини, без зовнішніх подразників, утворена внутрішнім слухом [7].

На сучасному етапі в практику роботи спеціальних освітніх та реабілітаційних центрів стали застосовувати арт-терапевтичні методики, наукове обґрунтування значущості яких забезпечила соціальна педагогіка, яка в свою чергу, дозволяє розглядати в межах спеціальної освіти не стільки художнє виховання, скільки всі компоненти корекційно-педагогічного процесу засобами мистецтва. Поняття «арт-терапії» (лікування мистецтвом) в психотерапевтичній практиці як один із методів терапевтичного впливу на психіку дитини розглядала Д. Шульженко. Автор наголошує на основних функціях арт-терапії: катарсичній, що звільнює дитину від негативних проявів; регулятивній – знімає нервово-психічне напруження, регулює психосоматичні процеси, моделює позитивний психоемоційний стан; комунікативно-рефлексивній – забезпечує корекцію спілкування, формує адекватну поведінку тощо [13].

Про використання різних видів арт-терапії в корекції і лікуванні зазначено в роботах: Л. Брусиловського, В. Петрушина, І. Гриньової та ін.), вокалотерапії (С. Шушарджан), ізотерапії (А. Захаров, Р. Хайкін, М. Бурно та ін.), бібліотерапії (Ю. Дрешер, О. Кабачек, А. Міллер, Є. Рау, та ін.), імаготерапії (І. Вольперт, Н. Говоров). На концепції творчого раціонального підходу в арт-терапії вказували В. Бехтерев, О. Вознесенська, І. Сеченов, В. Петрушин. Терапевтичний вплив арт-терапії стимулює не лише фізіологічні, але й психологічні (зокрема інтелектуальні та емоційні) ресурси особистості. На думку Т. Добровольської, Л. Комісарової, І. Левченко, О. Медведєвої, арт-терапія як корекційна методика використовує «мову» візуальної та пластичної експресії, що має позитивні наслідки для дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку і для яких невербальна експресія є більш природною, адже здійснює терапевтичну дію через саме мистецтво і процес [8].

Мета статті: розкрити важливість музичного театру як ефективного методу корекції для дітей і підлітків із обмеженими можливостями, що потребує вирішення таких завдань:

- проаналізувати становлення та використання музикотерапії в Україні;
- з'ясувати терапевтичний ефект музики в театралізованих постановках для дітей та підлітків з обмеженими можливостями.

Виклад матеріалу дослідження. Останнім часом в практиці педагогів-психологів зростає інтерес до використання різних видів мистецтва як важливого засобу корекційної роботи, зокрема використанні прийомів арт-терапії. На думку Л. Терлецької, терапія мистецтвом дозволяє: навчити дитину виражати почуття в соціально допустимій формі; розвинути емпатію та позитивні відчуття; сформувати почуття внутрішнього контролю та порядку; сприяти розвитку уваги до почуттів; посилити почуття власної гідності [11]. Арт-терапія не вимагає від дитини наявності високого інтелектуального потенціалу, а її основною метою є гармонізація та розвиток особистості через самовираження та сублімацію, що вирішує низку специфічних проблем дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

На доцільність використання музики, особливо елементів вокалотерапії в роботі із дітьми з особливими потребами вказує З. Еманова. Автор зауважує, що спів сприяє розвитку мовленнєвих навичок, а також , працювати в колективі злагоджено [4]. Наголошуючи на функції музикотерапії Н. Квітка називає регулювальну, комунікативну, але важливішою є реактивна, адже спрямовується на досягнення катарсису [6]. За О. Гриньовою, музикотерапія – комплексна наука, що має зв'язки із нейрофізіологією, психологією, рефлексологією, музикознавством. Музика використовується для корекції емоційних відхилень, страхів, рухових і мовленнєвих розладів, відхилень у поведінці, налагодженні комунікативних відносин тощо [2]. Тому музикотерапію варто застосовувати в роботі з дітьми і підлітками з функціональними обмеженнями.

Отже, більшість дослідників схильні вважати музикотерапію як метод арт-терапії, що використовує в якості основного психокорекційного впливу музику. Серед вітчизняних дослідників варто назвати В. Драганчук, котра в історичному аспекті розглянула форми і методи застосування музикотерапії та представила окремі складові частини лікувальної дії музики, подавши їх у цілісній системі («Музика як фактор психокоригування: історичний, теоретичний і практичний аспекти», (2004 р.) Автор апробувала практично психокоригування засобами музики із дітьми 5–7 років, проте ця система поки що не отримала подальшого впровадження [3].

На сучасному етапі багато вчених працюють над вдосконаленням музикотерапії у роботі з дітьми. Але порівняно менша кількість вітчизняних науковців розробляє методики корекції за допомогою музики (Л. Журавльова, З. Ленів, Т. Скрипник та ін.).

Вивчення курсів музичної психології і терапії студентами профільних ЗВО присвячені праці музикознавців Л. Кияновської, Г. Побережної [5, 110]. Наголошуючи на особливостях музикотерапії, Г. Побережна зазначає: «Музика, як носій сакральної інформації, і музична терапія як могутній інструмент впливу, спроможні допомогти людині згармонізувати себе і свої стосунки зі світом. Саме поєднання педагогічних і психотерапевтичних методів з керованим музичним впливом може зробити переворот у долі як окремої людини, так і суспільства загалом» [10, с. 88].

З 2016 р. у Львові почала зароджуватися методика психотерапевтичного лікування – музикотерапія. Під час навчального семінару із використання музики, арт-терапії у груповій терапії та психодрамі, який проводив відомий американський доктор Джозеф Морено – професор-емерит у галузі музикотерапії Мервільського університету, керівник Інституту Креативних Мистецьких Терапій ім. Морено у Сен-Луїсі, штат Міссурі, США. Науковець зазначив, що музикотерапевти використовують різні методи для того, щоб досягати певного результату у роботі з пацієнтами. Зазвичай, це поєднання музики та супроводжувальних картинок, музичної імпровізації. Акцентовано увагу на музиці та психодрамі. За словами Джозефа Морено «Музикотерапію можна використовувати для того, щоб працювати з різними групами пацієнтів – люди із синдромом Дауна, особи, які мають певні проблеми з розвитком. Також це стосується людей, які мають фізичні вади. Джозефа Морено наголосив на перспективі заснувати першу в Україні Асоціацію музикотерапії. (https://zik.ua/news/2016/10/25/u_lvovi_zarodzhuietsya_novyy_vyd_psyhoterapii_muzykotera_piya_979572).

Враховуючи концепції творчого підходу, розглянемо методику психокорекційної роботи на прикладі діяльності музичного театру в реабілітаційному центрі «Промінь». Основна мета цього закладу – підготувати людей з обмеженими можливостями до самостійного образу життя та інтеграції їх у суспільство ((<https://www.city.kharkov.ua/uk/news/u-tsentr-promin-vidznachili-mizhnarodniy-den-lyudey-z-invalidnistyu-37348.html>)).

Середовище відіграє важливу роль у відчутті музичної свободи, яку ми хочемо дати. На сучасному етапі реабілітаційним центрам слід розвиватися в напрямку створення ще й технологічно-комфортного середовища діяльності, що сприятиме оптимальній організації і спілкування і застосування різних предметів, аксесуарів. Це надасть можливість визволитися від страхів чи нав'язливих станів, які можуть створювати емоційні, інтелектуальні або соціальні бар'єри. Тому при підготовці до занять в музичному театрі важливо забезпечити людям з обмеженими можливостями комфортне середовище. Погоджуємося з думкою Р. Призванської, котра зауважує, що на поведінку дітей з аутизмом впливає навіть розташування меблів та інших речей, якими їм пропонують користуватися. Будь-яка зміна обстановки, порушення порядку можуть викликати паніку, спалах некерованого гніву або примусять дитину закритися в собі. Однак, з музикотерапевтом діти, у яких діагностують аутизм, виконують різні рухи під ритмічну музику. Такі рухи розвивають почуття ритму і концентрацію уваги, а також стимулюючи рухливість, покращують фізичний стан. Музичний терапевт дає можливість дітям з аутизмом грати на різних музичних інструментах. Заняття такого виду розвивають допитливість, дрібну моторику і привчають до групової взаємодії. Іноді гра на музичних інструментах стимулює дитину, що страждає аутизмом, до спільного співу і це є першим кроком до мовного діалогу [9].

У діяльності музичного театру важливим аспектом, на нашу думку є ігрові постановки. Гра спричиняє якісні зміни у психіці дітей та підлітків із різними захворюваннями. Завдяки грі формуються особистісні особливості й риси характеру учасників театру. З метою корекції в сценаріях застосовуємо ігрові вправи на встановлення доброзичливих взаємин, навчання норм і правил поведінки у соціумі, підвищення самооцінки, удосконаленню комунікативних навичок.

Успішність постановок залежить, перш за все, від взаємозв'язку театрального і музичного мистецтва, оскільки без розвитку музичних здібностей, без вміння ритмічно і виразно рухатися, без певних вокальних навичок домогтися значних результатів у даній творчості неможливо. Тому на початкових заняттях першочерговими завданнями є розкриття акторських, музичних задатків і

здібностей, а в подальшому базисом корекційної роботи стає формування мовлення, техніки співу, активізація пізнавальних процесів тощо [9, 12].

Крім участі в самому театральному дійстві важливий процес до його підготовки, в якому діти та підлітки повинні брати активну участь: розподіл ролей відповідно до їх можливостей (фізичних, розумових), репетиції та обговорення окремих сцен, розробка і виготовлення костюмів, декорацій, продумування гриму. Таким чином, у дітей розвиваються не тільки навички співу, танцю, акторської майстерності, а й поліпшується дикція, формується культура поведінки, навички спілкування, самостійність, відповідальність, моральність. Кожна дитина, незалежно від її ролі в спектаклі, знайомиться і з іншими ролями, вчиться імпровізувати, говорити. Безумовно, зазначені й інші позитивні якості особистості необхідні для адаптації в сучасному суспільстві.

Хотілося б наголосити на особисті та професійні якості керівника театру. Його принципова позиція полягає в тому, щоб всі учасники, незалежно від рівня розвитку їх здібностей, брали участь у виставі, адже цим пояснюється результативність. З врахуванням різноманітних технік арт-терапії (вокалотерапії, казкотерапії, ритмотерапії) керівнику легше задовольняти принцип індивідуального підходу в корекційній роботі залежно від компенсаторних можливостей кожної окремої особистості. Якщо підліток навчився грати (чи має навички) на якомусь музичному інструменті, це розвиває перцептивні і рухові взаємини. На індивідуальних заняттях відбувається встановлення і закріплення довірчого контакту між педагогом та учасниками музичного театру. Важливою умовою є виявлення музичних уподобань, нахилів до певної творчої діяльності.

В цьому значенні доречною буде думка філософа П. Юркевича, котрий вважав, що мистецтво виховання, є водночас і естетичним, і практичним. Естетичне мистецтво не має ніякого відношення до часу, воно втілює вічну ідею. Практичне ж має на меті майбутнє. Доля вихованця залежатиме від того, що він знає, що він любить і що він може. У зрілому віці він повинен знати добро, любити його та мати сили творити добро. Відповідно потрібно виховувати людину розумну, моральну і творчу, тобто індивідуальну особистість [14, с. 31].

Ми переконуємося, що завдяки участі в театралізованих постановках діти та підлітки стали вільніше спілкуватися з іншими людьми, поводитися в соціумі.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Музикотерапію використовують у різних варіантах, які можуть використовуватися як у формі індивідуальних занять, так і групових. Правильно організоване музичне виховання, а саме систематичні заняття з використанням методів і прийомів музикотерапії, можуть стати позитивними засобами активізації музичного розвитку дітей і підлітків з обмеженими можливостями розвитку до активного сприйняття музики.

Важливою складовою вирішення проблеми соціалізації дітей і підлітків із обмеженими можливостями в нашій країні, може стати розвиток і підтримка творчих вокальних, музичних і театральних студій, зокрема музичний театр, що виконують не тільки функцію розвитку творчого потенціалу, але й їх соціалізацію, шляхом залучення до літератури, декламації, музики, танцю, участі в сценічних постановках, контактуванні з іншими учасниками сценічного дійства.

Застосування ігрових музичних постановок дозволяє коректувати взаємодію в колективі, сприяти комунікативним навичкам, накопичення досвіду в конкретних життєвих ситуаціях.

Представлене дослідження не вичерпує усіх аспектів порушеної проблеми. Перспективами для подальшого вивчення є розробка музичної аптечки.

Список використаних джерел:

1. **Апанасенко Г. Л., Савельєва-Кулик Н. А.** Музыкальная терапия: история, современность и перспективы развития. Український медичний часопис. 2012. № 4. С. 170–173.
2. **Гріньова О. М.** Особливості використання музикотерапії в роботі з дошкільниками. Практичний психолог: Дитячий садок. 2015. №10. С. 25–31.
3. **Драганчук В. М.** Музична психологія і терапія: навч. посіб. для студ. спец. «Музичне мистецтво» [Електронний ресурс] / передм. Л. Кияновської; Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. 230 с.
4. **Еманова З.** Здоров'язбережувальний ефект музики. Музичний керівник. 2013. № 3. С. 16–17.
5. **Кияновська Л.** Музична психологія, її роль і місце в музичній освіті України. Музична освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку : матеріали наук.-практ. конф. Київ : АМУ, 2001. С. 153–157.

6. **Квітка Н.О.** Заняття з музикотерапії для дітей дошкільного віку зі складними порушеннями психофізичного розвитку. Дефектологія. 2012. № 4. С. 11–14.
7. **Курт Э.** Музыкальная психология [гл. 1 : Тонпсихология и музыкальная психология, гл. 3]. М. : МГИК. 1994. 54 с.; Homo Musicus. Альманах музыкальной психологии. ; [глава (раздел) 1]. М. : МГИК. 2001.
8. **Медведева Е.А., Левченко И.Ю., Комиссарова Л.Н., Добровольская** Арт-педагогика и арт-терапия в специальном образовании: учебник для студ. сред. и высш. пед. учеб.заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2001. 248 с.
9. **Призванська Р.А.** До проблеми застосування музичної терапії в системі корекційної роботи з дошкільниками, які мають розлади спектру аутизму. [Електронний ресурс]. Актуальні питання корекційної освіти. URL: <http://aqce.com.ua/download/pages/55/289.pdf/> (дата звернення: 21.01.2019).
10. **Побережна Г.** Музично-мовний шанс України [Електронний ресурс] VI Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів» : матеріали всеукр. наук. практ. конф. Київ, 3–5 червня 2008 р. Київ : ДАКККіМ, 2009 .URL: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_7_4.php (дата звернення 10.03.2019).
11. **Терлецька Л. Г.** Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології: навчальний посібник. Київ : видавничий дім «Слово». 2016. 128 с.
12. **Фот Ж.А., Шалмина И.И.** Театральное искусство как способ адаптации детей с ограниченными возможностями здоровья к полноценной жизни. Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2016. № 11–12. С. 331–333.
13. **Шульженко Д. І.** Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія. Київ, 2009. 385с.
14. **Юркевич П. Д.** Философские произведения. М., 1990. 345 с.

References:

1. Apanasenko G. L., Saveleva-Kulyk N. A. Muzykal'naya terapiya: y`story`ya, sovremennost` y` perspekty`vy razvy`ty`ya. Ukrayins`ky`j medy`chny`j chasopy`s. 2012. № 4. S. 170–173.
2. Grin`ova O. M. Osobly`vosti vy`kory`stannya muzy`koterapiyi v roboti z doshkil`ny`kamy`. Prakty`chny`j psy`xolog: Dy`tyachy`j sadok. 2015. №10. S. 25–31.
3. Draganchuk V. M. Muzychna psy`xologiya i terapiya: navch. posib. dlya stud. specz. «Muzy`chne my`stecztvo» [Elektronny`j resurs] / peredm. L. Ky`yanovs`koyi; Sxidnoyevr. nacz. un-t im. Lesi Ukrayinky`, 2016. 230 s.
4. Emanova Z. Zdorov`yazberezhival`ny`j efekt muzy`ky`. Muzy`chny`j kerivny`k. 2013. № 3. S. 16–17.
5. Ky`yanovs`ka L. Muzy`chna psy`xologiya, yiyi rol` i misce v muzy`chnij osviti Ukrayiny`. Muzy`chna osvita v Ukrayini. Suchasny`j stan, problemy` rozvy`tku : materialy` nauk.-prakt. konf. Ky`yiv : AMU, 2001. S. 153–157.
6. Kvitka N. O. Zanyattya z muzy`koterapiyi dlya ditej doshkil`nogo viku zi skladny`my` porushennyamy` psy`xofizy`chnogo rozvy`tku. Defektologiya. 2012. № 4. S. 11–14.
7. Kurt Э. Muzykal`naya psy`xology`ya [gl. 1 : Tonpsy`xology`ya y` muzykal`naya psy`xology`ya, gl. 3]. М. : МГИК. 1994. 54 с.; Homo Musicus. Al`manax muzykal`noj psy`xology`y` ; [glava (razdel) 1]. М. : МГИК. 2001.
8. Medvedeva E.A., Levchenko Y.Yu., Komy`ssarova L.N., Dobvol`skaya Art-pedagogy`ka y` art-terapy`ya v specy`al`nom obrazovany`y` : uchebny`k dlya stud. sred. y` vyssh. ped. ucheb.zavedeny`j. Moskva : Y`zdatel`sky`j centr «Akademy`ya», 2001. 248 s.
9. Pry`zvans`ka R.A. Do problemy` zastosuvannya muzy`chnoyi terapiyi v sy`stemi korekcijnoyi roboty` z doshkil`ny`kamy`, yaki mayut` rozlady` spektru auty`zmu. [Elektronny`j resurs]. Aktual`ni py`tannya korekcijnoyi osvity`. URL: <http://aqce.com.ua/download/pages/55/289.pdf/> (data zvernennya: 21.01.2019).
10. Poberezhna G. Muzy`chno-movny`j shans Ukrayiny` [Elektronny`j resurs] VI Kul`turologichni chy`tannya pam`yati Volody`my`ra Podkopayeva «Nacional`ny`j movno-kul`turny`j prostir Ukrayiny` v konteksti globalizacijny`x ta yevrointegracijny`x procesiv`» : materialy` vseukr. nauk. prakt. konf. – Ky`yiv, 3–5 chervnya 2008 r. Ky`yiv : DAKKKiM, 2009 .URL: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_7_4.php (data zvernennya 10.03.2019)
11. Terlec`ka L. G. Psy`xologiya zdorov`ya: art-terapevty`y`chni texnologiyi: navchal`ny`j posibny`k. Ky`yiv : vy`davny`chy`j dim «Slovo». 2016. 128 s.
12. Fot Zh.A., Shalmy`na Y.Y. Teatral`noe y`skusstvo kak sposob adaptacy`y` detej s ograny`chenny`my` vozmozhnostyamy` zdorov`ya k polnocennoj zhy`zny`. Mezhdunarodny`j zhurnal pry`kladny`x y` fundamental`ny`x y`ssledovany`j. 2016. № 11–12. S. 331–333.
13. Shul`zhenko D.I. Osnovy` psy`xologichnoyi korekciji auty`sty`chny`x porushen` u ditej: Monografiya. Ky`yiv, 2009. 385 s.
14. Yurkevych P.D. Fy`losofsky`e proy`zvedeny`ya. М., 1990. 345 с.

Букреева Д. А. Музыкальный театр для детей и подростков с особыми потребностями как фактор коррекционной работы

В статье акцентируется на создании условий для адаптации и социализации детей и подростков с ограниченными возможностями. Определяется роль музыкотерапии в современных условиях инклюзивного образования и воспитания. Заостряется внимание на оздоровительной функции музыки как эффективного метода коррекции. Предлагаются инновации решения указанных проблем на примере организации музыкального театра в реабилитационном центре «Луч». Отмечена необходимость индивидуального подхода к коррекционному взаимодействию с детьми и подростками с ограниченными возможностями.

Ключевые слова: музыкальная терапия, коррекционная работа, музыкальный театр, социализация, адаптация.

Bukreeva D. Musical theater for children and teenagers with special needs as a factor of corrective work

The article focuses on creating the conditions for adaptation and socialization of children and adolescents with disabilities. The role of music therapy in modern conditions of inclusive education and upbringing is determined. The attention is focused on the healing function of music as an effective correction method.

The need for an individual approach to corrective interaction with children and adolescents with disabilities is noted. In individual lessons, the establishment and consolidation of confidential contact between the teacher and participants in the musical theater takes place. An important condition is the identification of musical preferences, propensities for certain creative activities. It is concluded that the development and support of creative vocal, music and theater studios, in particular musical theater, can become an important component in solving the problem of children and adolescents with disabilities socialization in Ukraine. Such studios perform not only the function of developing creative potential, but also socialization, by involving them in literature, recitation, music, dance, participating in stage productions, and contacting other participants in the stage performance.

The importance of the personal and professional qualities of the theater director is emphasized. His principled position should be that all participants, regardless of the level of their abilities, participate in the performance, because this explains the effectiveness. Taking into account various art therapy techniques (vocal therapy, fairy tale therapy, rhythmotherapy) it is easier for a leader to satisfy the principle of an individual approach in correctional work, depending on the compensatory abilities of each individual person. If a teenager has learned to play (has skills) on some musical instrument, this develops perceptual and motor relationships.

Keywords: music therapy, correctional work, musical theater, socialization, adaptation.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2019.38.06

УДК: 616.831.2:376-056.264

Ващук Т.С. VashchukT.S@gmail.com

**ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ –
ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ**

В статті розглянуто фактори, що є основними чинниками впливу на становлення функціональної системи мови та мовлення дітей раннього віку з органічним ураженням центральної нервової системи. Проаналізовано кількісно-якісний склад логопедичного заняття в структурі роботи за моделлю «Тандем-партнерство» в залежності від віку дитини. Розкрито зміст поняття логопедичного супроводу. Обґрунтовано необхідність впровадження та розробки змісту програми логопедичного супроводу для дітей раннього віку з інвалідністю/загрозою виникнення інвалідності, що зумовлена тяжким органічним ураженням ЦНС, в контексті програми раннього втручання.

Ключові слова: раннє втручання, корекційно-логопедична робота, спеціальна освіта, корекційно-розвивальні програми.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем спеціальної педагогіки є діагностика та пошук оптимальних видів логокорекційної роботи, з дітьми. Важливість цього питання для дітей з органічним ураженням центральної нервової системи (ЦНС) очевидна, через ранній час прояву затримки розвитку статокінетичних функцій та мовлення, що відзначається в наукових дослідженнях та практичній роботі.